

Päivitetty 12/2019

Kouluterveyden- huollon toimintaohjeet

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo.....	2
1 Kouluterveydenhuolto	5
2 Terveystarkastukset kouluterveydenhuollossa.....	6
2.1 Laaja terveystarkastus ensimmäiselle luokalle tulevalle/ensimmäisellä luokalla olevalle	6
2.1.1 Terveystarkastuksen tarkastus ensimmäisellä luokalla	7
2.1.2 Lääkärin osuus ensimmäisen luokan laajassa terveystarkastuksessa.....	9
2.2 Terveystarkastus toisella, kolmannella ja neljännellä luokalla	10
2.3 Laaja terveystarkastus viidennellä luokalla	11
2.3.1 Terveystarkastuksen tarkastus viidennellä luokalla.....	12
2.3.2 Koululääkärin tarkastus viidennellä luokalla	13
2.4 Terveystarkastus kuudennella luokalla	14
2.5 Terveystarkastus seitsemännellä luokalla	15
2.6 Laaja terveystarkastus kahdeksannella luokalla	16
2.6.1 Terveystarkastuksen tarkastus kahdeksannella luokalla	17
2.6.2 Koululääkärin tarkastus kahdeksannella luokalla	18
2.7 Terveystarkastus yhdeksännellä luokalla	20
3 Työohjeet.....	21
3.1 Lääkehoitosuunnitelma	21
3.2 Rokotukset.....	21
3.3 Näön tutkiminen ja silmälääkəriin lähettäminen	21
3.4 Laboratoriotutkimukset.....	21
3.5 Toimintaohje pikamittarilla mitattuihin verensokeriarvoihin.....	22
3.6 Seksuaaliterveysneuvonta.....	22
3.7 Eriyisruokavaliot	23
3.8 Päihdehuolto	24
3.9 Tarkkaavaisuusongelmien tutkimus ja hoito.....	24
3.10 Psykososiaalisen hyvinvoinnin arviointi ja tukeminen	25
3.11 Lapsiin kohdistuvat pahoinpitely- ja seksuaalirikosepäilyt	26
3.12 Kehitysvammaisten lasten koulunkäynnin tuki.....	26
3.13 Maahanmuuttajaoppilaiden terveystarkastukset	27
4 Kuntoutus- ja sosiaalipalvelut sekä suun terveydenhuolto.....	28
5 Opiskeluhoolto.....	28
5.1 Yhteisöllinen opiskeluhoolto	29

5.2	Laajojen terveystarkastusten yhteenvedot.....	30
5.3	Yksilökohtainen opiskeluhoito	30
5.4	Koulupoissaoloihin liittyvät käytännöt.....	31
5.5	Koulunkäyntikykyisyyden tukeminen ja arviointi.....	32
5.6	Koulunkäyntiavustajia ja koulukyytejä koskevat lausunnot.....	33
6	Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus.....	34
6.1	Kouluympäristön terveellisyys, turvallisuus sekä yhteisön hyvinvointi	34
6.2	Sisäilma-asiat	34
7	Kirjaaminen ja tilastointi	35
7.1	Kouluterveydenhuollon yleisimmät päätoimenpiteet	36
8	Materiaalit terveystarkastuksen tueksi.....	38
8.1	Terveystarkastusten lomakkeet	38
8.2	Lihavuuden hoito ja elintapaohjaus	38
8.3	Seksuaaliterveys ja turvataidot	39
8.4	Mielenterveys.....	39
8.5	Päihteet	39
8.6	Tartuntataudit (täit, kihomadot, syyhy)	39
8.7	Päänsärky.....	39
8.8	Lasten pelkojen ja ahdistusoireiden arviointi ja hoito Siun soten kouluterveydenhuollossa	40
8.8.1.	Yleistä ahdistuksesta	40
8.8.2.	Toimintaohje lapsen pelkojen ja ahdistuneisuusoireiden alkukartoitukseen ja jatkohoitoon ohjaamiseen.....	41
9	Osaamisen kehittäminen.....	41

Tekijät Kouluterveydenhuollon vastuutiimi

Arola Elina

Halonen Sirpa

Kettunen Laura

Kiiskinen Elina

Koistinen Pirita

Koivuniemi Suvi

Korhonen Niina

Määttänen Hanna

Naumanen Reetta

Penttilä Sanni

Seilonen Tuire

Suvivuo Pia

Toivanen Tarja

Vänskä Anne

1 Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto on osa kunnan lakisääteistä kansanterveystyötä käsittäen terveydenhuollon peruskouluissa. Kouluterveydenhuolto toimii ensisijaisesti koulujen tiloissa ja terveydenhoitaja suunnittelee ja toteuttaa terveydenhoitotyön. Koululääkäri toimii kouluterveydenhuollon lääketieteellisenä asiantuntijana. Myös muut työntekijät, kuten fysio- ja ravitsemusterapeutti sekä koulukuraattori ja – psykologi osallistuvat toimenkuviansa mukaisesti toimintaan. Kouluterveydenhuollon palvelut ovat oppilaalle maksuttomia ja vapaaehtoisia. Kouluterveydenhuolto on osa oppilashuoltoa, jolla tarkoitetaan oppilaan oppimisesta ja fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Kouluterveydenhuoltoon sisältyvät

- vuosiluokittain oppilaan kasvun, terveyden ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen
- oppilaan vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan suun terveydenhuolto
- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen, pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen sekä jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta
- Terveydenhoitajan avoin vastaanotto, jonne oppilaat voivat hakeutua ilman ajanvarausta tai verkkoajanvarauksen kautta.
- Koulupäivän aikana sattuneiden tapaturmien ensiapu ja tarvittaessa oppilaan terveydentilan arviointi [LINKKI: Tiedote kouluterveydenhuollosta](#) [ei toimi toimintatiedote tähän](#)

Terveydenhoitotyön tavoitteena on edistää ja tukea lapsen/nuoren tervettä kasvua ja kehitystä sekä luoda perusta terveelle aikuisuudelle. Toiminnassa korostuu fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukeminen sekä ohjaaminen oman terveytensä hoitamiseen. Tavoitteena on myös luoda terveellinen, turvallinen ja ilmapiiriltään myönteinen opiskelu ympäristö. Tavoitteisiin pyritään vaikuttamalla yksilöihin ja oppilasryhmiin, lapsen/ nuoren elinympäristöön ja elinolosuhteisiin sekä yhteiskuntaan. Terveysneuvonta on oleellinen osa kaikkea kouluterveydenhuollon toimintaa. Kouluterveydenhuoltoa toteutetaan tarpeen mukaan moniammatillisesti ja palvelujen sisältö määräytyy ikävaiheen ja yksilöllisen tarpeen mukaan. Perheelle nimetään tarvittaessa vastuutyöntekijä.

2 Terveystarkastukset kouluterveydenhuollossa

Terveystarkastukset ja niihin sisältyvä terveysneuvonta muodostavat kouluterveydenhuollon rungon. Neuvolasta kouluterveydenhuoltoon siirtyminen toteutetaan joustavasti paikallisen toimintakäytännön ja yksilöllisen tarpeen mukaan. Oppilaalla on terveystarkastus jokaisella vuosiluokalla eli yhteensä 9 kertaa peruskoulun aikana. Luokilla 1, 5 ja 8 on kaikilla oppilailla laaja terveystarkastus. Erityisen tuen tarpeen tai pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaille tarjotaan vuosittain määräaikaiset terveystarkastukset. Lisäkäyntejä järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaan. Terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarve pyritään selvittämään. Tämä toteutetaan esimerkiksi yhteydenotona perheeseen tai tekemällä yhteistyötä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa.

Laajoihin terveystarkastuksiin sisältyy lapsen tai nuoren terveystarkastuksen lisäksi huoltajien haastattelu ja koko perheen hyvinvoinnin selvittäminen sekä opettajan antama arvio lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Arvion toteutusta varten on kehitetty valtakunnallinen lomake käyttöohjeineen.

Perheen ja vanhempien terveys ja hyvinvointi vaikuttavat lapsen hyvinvointiin, koulusuoriutumiseen ja terveystottumuksiin. Lapsen tilanteeseen vaikutetaan parhaiten perheen kautta. Kouluterveydenhuollossa huomioidaan perheen kokonaisuhyvinvointi: muutokset perherakenteessa, perheen sisäinen vuorovaikutus ja tukiverkosto, sisarusten keskinäiset suhteet ja hyvinvointi, mahdollinen perheväkivalta, kurittaminen, vanhempien päihteiden käyttö ja mielenterveys. Vanhemmille ja koko perheelle järjestetään tarvittaessa tukea ja hoitoa sekä varmistetaan sen toteutuminen.

Ohjeita terveystarkastuksiin kuuluvien mittausten, tutkimusten ja arviointimenetelmien toteuttamisesta, ajankohdista ja tulkinnasta löytyy Terveystarkastukset lastenneuvolassa ja kouluterveydenhuollossa [menetelmäkäsikirjasta](#). Terveystarkastusten sisällöstä ohjeistuksia löytyy myös [THL:n verkkosivuilta](#).

2.1 Laaja terveystarkastus ensimmäiselle luokalle tulevalle/ensimmäisellä luokalla olevalle

Ensimmäisellä luokalla olevan lapsen terveystarkastuksessa luodaan perusta pitkälle yhteistyösuhteelle. Terveystarkastuksen lisänä voidaan käyttää Lapset puheeksi -menetelmää. Terveystarkastuksen osuus

terveystarkastuksesta tehdään joko kesällä ennen ensimmäisen luokan alkua tai ensimmäisen luokan aikana. Luottamuksellisen suhteen luomiseksi tarkastuksen vuorovaikutukseen ja kiireettömyyteen kiinnitetään erityistä huomiota. Ensimmäisen luokan laajan terveystarkastuksen lääkärin osuuden olisi suositeltavaa sijoittaa kouluvuoteen siten, että on jo syntynyt käsitys lapsen oppimisesta, ryhmässä työskentelystä ja muista sosiaalisista taidoista koulussa.

Opettajan näkemys ensimmäisen kouluvuoden sujumisesta on tärkeä tieto tehtäessä kokonaisarviota lapsen terveydestä ja hyvinvoinnista. Opettajan antama arvio oppilaasta vaatii seurantaa ja tuntemusta eikä siten onnistu heti ensimmäisen kouluvuoden alussa. Katso 1. luokan terveystarkastuksessa käytettävät lomakkeet: [THL:n lomakkeet terveystarkastuksiin](#) Laajoista terveystarkastuksista terveydenhoitaja kerää yhteenvedon, jossa on tietoa luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnista (katso lisää kohdassa 5 Opiskeluhoito).

Kouluterveydenhoitaja voi esittäytyä keväällä kouluun tutustumispäivänä ja kertoa samalla huoltajille kouluterveydenhuollon palveluista sekä tuleville 1. luokkalaisille tehtävistä terveystarkastuksista. Terveydenhoitaja voi osallistua myös ekaluokkalaisten vanhempainiltoihin tarvittaessa.

2.1.1 Terveydenhoitajan tarkastus ensimmäisellä luokalla

Terveystarkastuksessa keskustelun tukena sekä tarkastuksen sisällön yksilöllisessä kohdentamisessa käytetään [THL:n esitietolomaketta ekaluokkalaisten vanhemmille](#). Lomake toimitetaan perheelle täytettäväksi ennen tarkastusta tai huoltaja voi täyttää sen vastaanottotilanteessa. Huoltajia opastetaan nettiajanvarauksen tekemiseen. Terveystarkastukseen varataan aikaa 90 minuuttia. Lapsen huoltaja on mukana tarkastuksessa.

Terveystarkastuksessa huomioidaan koko perheen terveys ja hyvinvointi, elämäntilanne ja terveystottumukset. Kysytään perheväkivallasta, päihteidenkäytöstä ja mielenterveysongelmista sekä perheen ja lähisuvun sairauksista (mm. kehitykselliset häiriöt, ADHD ja oppimisvaikeudet). Lisäksi otetaan puheeksi parisuhteen toimivuus, eron jälkeinen yhteistyö, erityisesti voimavarat, kuormittavat tekijät ja kasvatuskäytäntöjen yhtenäisyys. Tietoja lapsesta ja perheestä saadaan lisäksi neuvolan terveystarkastuksesta sekä mahdollisesti esikoulusta saadusta palautteesta.

Terveystarkastuksen sisältö

- Keskustellaan vanhemman kanssa lapsen selviämisestä päivittäisistä toiminnoista ja päiväkodin antamasta palautteesta (pukeutuminen, ruokailu, ulkoilu, liikunta, nukkuminen, hampaidenhoito ja

wc- asiat). Lapsen sosiaalista sopeutumista kartoitetaan kysymyksillä kaverisuhteista ja ryhmässä selviämisestä, samoin keskustellaan peloista ja kenelle ja miten lapsi kertoo asioistaan.

- mitataan paino ja pituus, kasvumitat kirjataan käyntitekstiin omilla otsikoillaan sekä kirjataan vanhempien kasvutiedot kasvukäyrien perustietoihin
- tutkitaan kauko- ja lähinäkö (**TULOSSA LINKKI: ohje silmälääkäriin lähettamisestä**)
- tutkitaan kuulo
- mitataan verenpaine ja pulssi
- kysytään ja kirjataan tieto sairastetusta vesirokosta tai rokotustarpeesta
- tarvittaessa täytetään erityisruokavaliolomake sekä paikallisesti sovitusti (esim. Polkka) lupa henkilötunnukseen käyttöön -lomake koulun keittiötä varten. Siun soten Mediatri-lomake: Ilmoitus erityisruokavaliosta koulussa/oppilaitoksessa, [Siunsote NLA TYOOHJE Lasten allergioihin liittyvät erityisruokavalioilmoitukset varhaiskasvatuksessa.docx \(sharepoint.com\)](#)
- havainnoidaan lapsen keskittymistä ja muistia
- huomioidaan lapsen mahdollisia äännevirheitä, ohjaus ensisijaisesti koulun erityisopettajalle puheopetukseen. [Siunsote PUHTER TYOOHJE Puheterapeutin tutkimuksiin lähettaminen erityistyöntekijät.docx \(sharepoint.com\)](#)
- annetaan tietoa kouluterveydenhuollon palveluista ja rokotusohjelmasta sekä täydennetään rokotusohjelman mukaiset rokotukset
- annetaan myönteistä lasta ja vanhempaa tukevaa palautetta
- Mikäli lapsella on koulunkäyntiin vaikuttava pitkäaikaissairaus, kuntoutuksellisen tuen tarve tai perhe on sosiaalihuollon tukitoimien piirissä, sovitaan tiedonsiirrosta eri toimijoiden välillä ja kirjataan vastuutyöntekijä sekä sovitaan kouluterveydenhuollon roolista lapsen tukemisessa
- Lapsi ohjataan omalle lääkärille ja/tai koulupsykologin arvioon, jos tarkastuksessa tulee esille lapsen terveyttä tai kouluvalmiutta koskevia ongelmia. Jatkosuunnitelmasta ja tarvittavista toimenpiteistä sovitaan yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa.

Terveystarkastuksessa jaettava materiaali:

- Esikoululaisesta koululaiseksi-esite (MLL) -- onko käytössä? Sähköinen versio?

- Tiedote kouluterveydenhuollon palveluista

Tilastoidaan:

Päädiagnoosi: Z00.1 Lapsen rutiinimainen terveystarkastus

Päätoimenpide 1: OAA30 Laaja terveystarkastus ensimmäisellä luokalla

OAB10: Terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen

OAA43: Erityisen tuen tarpeen mukainen käynti

Jatkohoito-SPAT: SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

2.1.2 Lääkärin osuus ensimmäisen luokan laajassa terveystarkastuksessa

Koululääkäri tekee tarkastuksessa yleistutkimuksen ja hyvinvoinnin kokonaisarvion huomioiden ikätason, aikaisemmat tiedot, esitiedot sekä keskustelussa esiin tulleet asiat ja toiveet. Lääkäri vastaa oppilaan sairauksien ja kehityspoikkeamien seulonnasta ja tulkitsee myös terveydenhoitajan tekemät tutkimukset. Terveystarkastuksissa tuetaan oppilaiden normaalia kasvua ja kehitystä. Oppilaan tilanteen lisäksi huomioidaan perheen ja vanhempien terveys ja hyvinvointi. Jos lapsella on jokin ajankohtainen terveysongelma, sitä arvioidaan tavanomaiseen tapaan ja ohjelmoidaan tarvittavat jatkotoimenpiteet. Vastaanotolla pyritään saamaan kuva koulun aloituksen ja ensimmäisen kouluvuoden sujumisesta ja koulunkäyntiin sopeutumisesta. Jos oppilas tarvitsee kuntoutusta tai tukitoimia koulussa, tarkistetaan sovittujen järjestelyjen toteutuminen, tuen riittävyys ja ajankohtainen tarve. Usein oppimisvaikeudet ilmenevät jo koulunkäynnin alkuvaiheessa tai ovat ennakoitavissa jo lastenneuvolan tarkastusten perusteella.

Lääkärintarkastuksen sisältö: [Katso linkki Lääkärintarkastukset kouluterveydenhuollossa / Terveysportti](#)

Lääkärintarkastuksen päätteeksi tehdään kokonaisarvio ja yhteenveto lapsen tilanteesta, riskitekijöistä ja voimavaroista yhdessä lapsen ja vanhempien kanssa. Sovitaan terveystarkastusten jatkumisesta normaalin tarkastusohjelman mukaisesti tai tehdään yksilöllinen hoito/kuntoutussuunnitelma.

Tilastoidaan:

Päädiagnoosi: Z00.1 Lapsen rutiinimainen terveystarkastus

Päätoimenpide 1: OAA30 Laaja terveystarkastus ensimmäisellä luokalla (edellyttäen, että vanhempi on mukana joko terveydenhoitajan tarkastuksessa, lääkärin tarkastuksessa tai molemmissa)

OAA40: Lasten ja nuorten määräaikainen terveystarkastus (jos vanhempi/vanhemmat eivät ole olleet terveydenhoitajan eikä lääkärin suorittamassa terveystarkastuksessa)

Jatkohoito-SPAT: SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

2.2 Terveystarkastus toisella, kolmannella ja neljännellä luokalla

Ennen luokan määräaikaisten terveystarkastusten aloittamista asiasta tiedotetaan oppilaiden ja opettajien lisäksi myös vanhemmille. Määräaikaiseen terveystarkastukseen varataan aikaa 30–45 min.

Terveystarkastuksen sisältö:

- kasvun ja kehityksen arviointi: pituus, paino ja Tanner- luokitus (merkintä kasvukäyrään ja kehitysotsikon alle). Pituus ja paino kirjataan käyntitekstiin omilla otsikoillaan.
- muut tutkimukset (näkö, kuulo, verenpaine ym.) tarpeen mukaan
- ryhti tutkitaan 4. luokkalaiselta (2. ja 3. luokkalaiselta tarpeen mukaan)
- keskustellaan oppilaan kanssa hänen kuulumisistaan ja hyvinvoinnistaan
- pohditaan oppilaan tilannetta suhteessa eri kehitysympäristöihin (koti, koulu ja vapaa-aika)
- terveysneuvonta toteutetaan yksilöllisen tarpeen ja iän mukaisesti. Yleisessä iänmukaisessa terveysneuvonnassa voidaan hyödyntää oppitunteja ja tehdä yhteistyötä opettajien kanssa
- oppilaalle voidaan jakaa tarpeen mukaan materiaalia esim. ravitsemukseen liittyen
- jatkosuunnitelma: normaalit kouluterveystarkastukset tai tarvittaessa seurantakäynti, ohjaus koululääkärille, fysioterapeutille, ravitsemusterapeutille ym. tai yhteistyö muun oppilashuollon ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa
- välitetään huoltajille tietoa oppilaan hyvinvointitilanteesta, tehdyistä tutkimuksista ja annetusta terveysneuvonnasta sekä jatkosuunnitelmasta.
- erikoisruokavalioiden tarpeellisuuden arviointi ja erityisruokavalioilmoituksen päivitys (LIITE: Siun soten lomake: Ilmoitus erityisruokavaliosta koulussa/oppilaitoksessa)

Ehdotuksia luokkakohtaisista painopistealueista, joihin materiaalia löytyy luvusta 8 Materiaalia terveysneuvonnan tueksi

- 2. luokalla: sosiaaliset taidot, turvataidot
- 3. luokalla: keskustellaan lapsen vahvuuksista ja itsetuntoon liittyvistä asioista (ennakkotehtävänä esim. Minä olen –vahvuustehtävä) [Neuvokas-perhe tehtävä sivut](#)
- 4. luokalla: erityinen painotus vapaa-aika, [Mielenterveyden käsi -tehtävä](#)

Tilastoidaan:

Päädiagnoosi:	Z00.1 Lapsen rutiinimainen terveystarkastus
Päätoimenpide 1:	OAA40 Lasten ja nuorten määräaikainen terveystarkastus OAA43 (SPAT1389) Erityisen tuen tarpeen mukainen käynti
Jatkohoito-SPAT:	SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

2.3 Laaja terveystarkastus viidennellä luokalla

Viidennen luokan laajassa terveystarkastuksessa ajankohtaista on puberteettiin valmistautuminen sekä oppilaan että huoltajien näkökulmasta. Terveystarkastuksessa käsitellään murrosikää ja seksuaaliterveyttä, keskustellaan ja annetaan terveysneuvontaa päihteistä ja tupakkatuotteista, ruutuajasta, liikuntatottumuksista, kaverisuhteista sekä koulunkäynnistä ja oppimisesta.

Terveystarkastuksessa pyritään kartoittamaan lapsen terveydentila, mahdolliset pitkäaikaissairaudet sekä fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Terveystarkastuksessa huomioidaan koko perheen hyvinvointi, elämäntilanne ja terveystottumukset.

Katso 5. luokan terveystarkastuksessa käytettävät lomakkeet: [THL:n lomakkeet terveystarkastuksiin](#)
Esitietolomakkeita käytetään terveystarkastuksessa keskustelun tukena sekä tarkastuksen sisällön yksilöllisessä kohdentamisessa. Lapsen huoltaja kutsutaan mukaan tarkastukseen ja aikaa tarkastukseen varataan 90 minuuttia tai yksilöllisen tarpeen mukaan. Opettajalta pyydetään MOVE-mittausten tulokset.

Laajoista terveystarkastuksista terveydenhoitaja kerää yhteenvedon, jossa on tietoa luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnista. Tietoa hyödynnetään koulun yhteisöllistä hyvinvointityötä suunniteltaessa.

2.3.1 Terveydenhoitajan tarkastus viidennellä luokalla

Tarkastuksen sisältö:

- mitataan paino ja pituus
- tutkitaan kuulo tarvittaessa
- tutkitaan kauko- ja lähinäkö
- mitataan verenpaine ja pulssi
- Tarkistetaan rokotustiedot
- HPV-rokotteen ensimmäinen annos annetaan 5. luokalla ja toinen annos annetaan 6. luokalla. Lisätietoa [THL:n rokotussivustolla](#)
- tarvittaessa täytetään erityisruokavaliolomake sekä paikallisesti sovitusti (esim. Polkka) lupa henkilötunnukseen käyttöön -lomake koulun keittiötä varten
- Siun soten Mediatri-lomake: Ilmoitus erityisruokavaliosta koulussa/oppilaitoksessa, sähköinen versio
- Keskustellaan MOVE-mittausten tuloksista ja autetaan oppilasta ja hänen perhettään ymmärtämään fyysisen toimintakyvyn yhteydet oppilaan terveyteen, päivittäiseen hyvinvointiin, jaksamiseen ja opiskeluun. Liikunnan määrään liittyvät erityiset huomiot kirjataan avoimeen tekstikenttään. Koululaisten osalta kirjataan lisäksi 5. ja 8. luokalla tehtävän Move-mittauksen pistemäärä kokonaislukuna. Move-mittauksiin liittyvistä yhteistyökäytännöistä sovitaan paikallisesti koulun kanssa. <https://www.oph.fi/fi/move>
- Suunnitellaan ajankohta lääkärintarkastukseen, johon myös vanhemmat kutsutaan mukaan.

Terveystarkastuksessa keskusteltavia asioita:

Lapsen ja huoltajan kanssa keskustellaan heitä askarruttavista asioista kyselylomaketta apuna käyttäen. Oppilaan kanssa käydään läpi murrosiän muutoksia, tuetaan hyväksymään oma muuttuva vartalo, kasvu ja kehitys sekä keskustellaan perhetilanteesta ja ystävyysuhteista. Oppilasta ohjataan huolehtimaan omasta henkilökohtaisesta hygieniastaan, korostetaan terveellisen ravinnon ja liikunnan merkitystä. Oppilasta kannustetaan tupakoimattomuuteen ja päihteettömyyteen. Koulumenestyksestä ja harrastuksista keskusteltaessa huomioidaan oppilaan vahvuudet. Selvitetään mahdollinen koulukiusaaminen, pelot sekä mahdolliset huolet. Käydään läpi uni- ja lepoasiat sekä vastuu omasta terveyskäyttäytymisestä. Terveystarkastuksessa kiinnitetään lisäksi huomiota esim. TV:n ja videoiden katseluun, tietokoneen käyttöön ja pelien pelaamiseen.

Terveystarkastuksessa jaettava materiaali:

- Täältä tullaan nuoruus (MLL)- käyntikortti (QR-koodi sähköiseen materiaaliin)
- Ohjataan tutustumaan Väestöliiton sivuihin: <http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/murrosika/> sivustolla myös [seksuaalineuvontachat](#)
- Kuukautissuojanäytteet & Pieni kirja kuukautisista, mitä pojille, perheille

Tilastoidaan:

Päädiagnoosi: Z00.1 Lapsen rutiinimainen terveystarkastus

Päätoimenpide 1: OAA31 Laaja terveystarkastus viidennellä luokalla

OAB10: Terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen

OAA43: Erityisen tuen tarpeen mukainen käynti

Jatkohoito-SPAT: SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

2.3.2 Koululääkärin tarkastus viidennellä luokalla

Koululääkäri tekee tarkastuksessa yleistutkimuksen ja hyvinvoinnin kokonaisarvion huomioiden aikaisemmat tiedot, esitiedot sekä keskustelussa esiin tulleet asiat ja toiveet. Lääkäri vastaa oppilaan sairauksien ja kehityspoikkeamien seulonnasta ja tulkitsee myös terveydenhoitajan tekemät tutkimukset. Terveystarkastuksissa tuetaan oppilaiden normaalia kasvua ja kehitystä. Oppilaan tilanteen lisäksi huomioidaan perheen ja vanhempien terveys ja hyvinvointi. Jos lapsella on jokin ajankohtainen terveysongelma, sitä arvioidaan tavanomaiseen tapaan ja ohjelmoidaan tarvittavat jatkotoimenpiteet. Jos oppilas tarvitsee tukitoimia koulussa, tarkistetaan sovittujen järjestelyjen toteutuminen, tuen riittävyys ja ajankohtainen tarve.

Lääkärintarkastuksen sisältö: Katso linkki [Lääkärintarkastukset kouluterveydenhuollossa / Terveysportti](#)

Lääkärintarkastuksen päätteeksi tehdään kokonaisarvio ja yhteenveto lapsen tilanteesta, riskitekijöistä ja voimavaroista yhdessä lapsen ja vanhempien kanssa. Sovitaan terveystarkastusten jatkumisesta normaalin tarkastusohjelman mukaisesti tai laaditaan hoito/kuntoutussuunnitelma. Yksilellisen tarpeen mukaan voidaan sopia jatkokäyntejä kouluterveydenhuoltoon, ohjata fysio- tai ravitsemusterapeutille, kuraattorille/psykologille tai muihin jatkotutkimuksiin.

Tilastoidaan:

Päädiagnoosi: Z00.1: Lapsen rutiinimainen terveystarkastus

Päätoimenpide 1: OAA31 Laaja terveystarkastus viidennellä luokalla

OAA40: Lasten ja nuorten määräaikainen terveystarkastus (jos vanhempi/vanhemmat eivät ole olleet terveydenhoitajan eikä lääkärin suorittamassa terveystarkastuksessa)

OAA43: Erityisen tuen tarpeen mukainen käynti

Jatkohoito-SPAT: SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

2.4 Terveystarkastus kuudennella luokalla

Ennen luokan määräaikaisten terveystarkastusten aloittamista asiasta tiedotetaan oppilaiden ja opettajien lisäksi myös huoltajille. Näin he voivat halutessaan olla yhteydessä kouluterveydenhuoltoon ennen tarkastusta. Määräaikaiseen terveystarkastukseen varataan aikaa 30–45 min.

Terveystarkastuksen sisältö:

- Kasvun ja kehityksen arviointi (pituus, paino ja Tanner- luokitus)
- Muut tutkimukset (näkö, kuulo, ryhti, verenpaine ym.) tarpeen mukaan
- Tarkistetaan rokotukset, tehostetaan puuttuvat rokotukset. Kirjataan vanhat rokotustiedot Mediatriin.
- Huomioidaan mm. elintavat, koulukiusaaminen, kaveritilanne sekä keskustellaan murrosiästä ja päihteistä
- Keskustellaan oppilaan kanssa hänen kuulumisistaan ja hyvinvoinnistaan
- Pohditaan oppilaan tilannetta suhteessa eri kehitysympäristöihin (koti, koulu ja vapaa-ajan ympäristöt)
- Terveysneuvonta toteutetaan yksilöllisen tarpeen ja iän mukaisesti. Yleisessä iänmukaisessa terveysneuvonnassa voidaan hyödyntää oppitunteja tehdä yhteistyötä opettajien kanssa
- Ehdotus painopistealueeksi: arkielämän taidot (mm. ajankäyttö, elintavat, Mielenterveyden käsi)
- Tarkastuksen lopuksi päätetään, jatketaanko oppilaan kanssa tarkastusohjelmaa vai tarvitaanko toimia jo ennen seuraavaa määräaikaistarkastusta. Jatkotoimia voivat olla mm. aika koululääkärille, seurantakäynti, yhteistyö muun oppilashuollon ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai ohjaaminen esim. fysioterapeutille tai silmälääkärille

- välitetään huoltajille tietoa oppilaan hyvinvointitilanteesta, tehdyistä tutkimuksista ja annetusta terveystarkastuksesta sekä jatkosuunnitelmasta.
- erityisruokavalioiden päivitys Mediatriin lomakkeelle, löytyy Mediatriinlomakkeista insertoitavaksi
- [koulu_a4_valtak.indd \(filha.fi\)](#)

Tilastoidaan:

Päädiagnoosi:	Z00.1 Lapsen rutiinimainen terveystarkastus
ICPC oire/dg:	A98 Terveystarkastus/Sairauden ennaltaehkäisy
Päätoimenpide 1:	OAA40 Lasten ja nuorten määräaikainen terveystarkastus
	OAA43 (SPAT1389) Erityisen tuen tarpeen mukainen käynti
Jatkohoito-SPAT:	SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

Niissä kunnissa, joissa tehdään kesän aikana 7. luokkaisten terveystarkastukset, jaetaan kuudennen luokan keväällä oppilaille 7. luokan terveystarkastusta varten esitietolomakkeet ja ohjeet ajanvarausta varten.

2.5 Terveystarkastus seitsemännellä luokalla

Seitsemännenten luokan terveystarkastus tehdään kesällä ennen 7. luokan alkua tai syyslukukauden aikana. Terveystarkastuksessa voidaan käyttää terveystarkastuksen esitietolomaketta tiedonkeruuseen ja haastattelun pohjana, mikäli terveydenhoitaja arvio sen aiheelliseksi. 7. luokkalaiselle ei ole THL:n laatimaa terveystarkastusta, mutta eri kunnissa on voitu laatia omia kyselylomakkeita. 7. luokan terveystarkastus voi sisältää jo 8. luokan laajan terveystarkastuksen sisältöjä/seulontatutkimuksia. Tällöin käytetään THL:n esitietolomaketta Yläkoululaisen vanhemmille. Aikaa tarkastukseen varataan 45–90 minuuttia riippuen siitä, tehdäänkö 7. luokan terveystarkastus jo osana 8. luokan laajaa terveystarkastusta.

Terveystarkastuksen sisältö:

- näön tutkiminen (joko 7. tai 8.luokalla)
- värinäön tutkiminen (joko 7. tai 8.luokalla)
- kuulon tutkiminen (joko 7.tai 8.luokalla)

- ryhdin tutkiminen
- kasvun ja kehityksen arviointi (pituus, paino ja Tanner- luokitus)
- tarvittaessa täytetään erityisruokavaliolomake Mediatriista koulun keittiölle toimitettavaksi, Mediatrilomake
- tarkistetaan rokotustiedot. Tarvittaessa puuttuvien tietojen kirjaaminen Mediatriin.
- painopistealueena päihteet

Terveystarkastuksessa keskustellaan yläkouluun siirtymisestä, terveydentilasta, sosiaalisista suhteista, harrastuksista, elintavoista (päihteet, päihdekokeilut, vuorokausirytmä, ravinto, liikunta, lepo, ruutuaika), murrosiän seksuaaliterveydestä, arjen hallinnasta, vanhemmuudesta, suvun sairauksista sekä kunkin oppilaan kohdalla erityisesti esiin tulevista asioista.

Jaettava materiaali:

- Päihteettömyyssopimus (vanhemman ja nuoren keskinäinen sopimus)
- [f73bd6a1-ab97-4b86-8483-cded77758422 \(thl.fi\)](https://www.thl.fi/f73bd6a1-ab97-4b86-8483-cded77758422)

Tilastoidaan:

Päädiagnoosi:	Z00.1 Lapsen rutiinimainen terveystarkastus
Päätoimenpide 1:	OAA40 Lasten ja nuorten määräaikainen terveystarkastus
Jatkohoito-SPAT:	SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

Jos käytössä on malli, jossa laaja terveystarkastus jakautuu 7. ja 8. luokille, tehdään tilastointi seuraavasti:

Päätoimenpide 1:	OAA32 Laaja terveystarkastus kahdeksannella luokalla (kesällä ennen 7.luokkaa tai 7.luokan aikana terveydenhoitajan tavatessa vanhemman ja oppilaan)
	OAA43 Erityisen tuen tarpeen mukainen käynti
Jatkohoito-SPAT:	SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

2.6 Laaja terveystarkastus kahdeksannella luokalla

8. luokan tarkastuksessa toimitaan samoin periaattein kuin laajoissa tarkastuksissa yleensä, lisäksi tulee arvioida ajokykyä ja ammatinvalinnan terveydellisiä rajoitteita ja tarpeita. Kouluterveydenhuollon tehtävänä on antaa nuorelle tämän tarvitsema tieto, jotta hän ajokyvyn ja ammatinvalinnan rajoitteita ilmoittaessaan osaa ilmoittaa ne asianmukaisesti. Ammatinvalinnan kannalta on tärkeää huomioida erityisesti poikkeava värinäkö, allergiat, tuki- ja liikuntaelinongelmat ja muut pitkäaikaissairaudet. Suunnitellaan ja käynnistetään tarvittavat tutkimukset ja tukitoimet yhteistyössä muun oppilashuollon ja erityisesti koulun oppilaanohjaajan kanssa. Ne nuoret, joilla on jotakin ajoterveyteen vaikuttavaa (muu kuin silmälasien tarve) tarvitsevat lääkärinlausunnon ajoterveydestä (todistus saa olla enintään 6 kk vanha). Ammatinvalintaan liittyen tarvittaessa voidaan käyttää T-todistusta.

http://ammatinvalinta.fi/ohjaajalle/apua_ammatinvalintaan/koulutusalojen-terveydentila-suositukset-ja-vaatimukset/

<https://ajokortti-info.fi/ajotaidon-yllapito/ajoterveys>

Kahdeksannen luokan terveystarkastuksessa keskustellaan mm. elintavoista, päihteistä ja tupakkatuotteista, seksuaaliterveydestä ja ehkäisystä, kaverisuhteista, ruutuajasta, unesta ja liikunnasta sekä nuoren ja vanhempien välisestä vuorovaikutuksesta. Terveysneuvontaa toteutetaan yksilöllisen tarpeen ja kehitystason mukaan. Terveystarkastus järjestetään siten, että oppilaalla on myös kahdenkeskinen keskustelumahdollisuus terveydenhuollon työntekijän kanssa.

Laajoista terveystarkastuksista terveydenhoitaja kerää yhteenvedon, jossa on tietoa luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnista. Tietoa hyödynnetään koulun yhteisöllistä hyvinvointityötä suunniteltaessa. Yhteenvedoa varten on käytettävissä erilaisia koontilomakkeita. Yhteenvedon sisällöt sovitaan koulukohtaisesti esim. koulun yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä.

2.6.1 Terveydenhoitajan tarkastus kahdeksannella luokalla

Ennen terveystarkastusta oppilaalle annetaan täytettäväksi THL:n Kasiluokkalaisen terveyskysely. Huoltajille annetaan täytettäväksi THL:n terveystarkastuksen esitietolomake yläkoululaisen vanhemmalle, mikäli huoltaja ei ole täyttänyt lomaketta oppilaan ollessa 7. luokalla. Terveydenhoitajan tarkastukseen varataan aikaa 45 – 90 minuuttia. Huoltajat pyydetään mukaan tarkastukseen mutta oppilaalle on varattava aikaa myös kahdenkeskiseen keskusteluun terveydenhuollon ammattihenkilön kanssa.

Terveystarkastuksen sisältö:

- mitataan pituus ja paino
- tutkitaan kaukonäkö ja tarvittaessa lähinäkö, mikäli ei tutkittu 7.lk:lla
- tutkitaan kuulo, jos ei ole tutkittu 7. lk:lla tai 7.lk:lla tehdyssä seulonnassa on poikkeava arvo
- mitataan verenpaine ja pulssi
- täytätetään nuorten päihdemittari Adsume. Linkki tulossa: Päihdehuolto Siun soten koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa ja oppilashuollossa
- täytätetään R-BDI mielialakysely
- annetaan dtap-rokote, THL:n mukaan 14-15 vuotiaana
- erityisruokavalioiden päivitys
- Keskustellaan MOVE-mittausten tuloksista ja autetaan oppilasta ja hänen perhettään ymmärtämään fyysisen toimintakyvyn yhteydet oppilaan terveyteen, päivittäiseen hyvinvointiin, jaksamiseen ja opiskeluun. Liikunnan määrään liittyvät erityiset huomiot kirjataan avoimeen tekstikenttään. Koululaisten osalta kirjataan lisäksi 5. ja 8. luokalla tehtävän Move-mittauksen pistemäärä kokonaislukuna. Move-mittauksiin liittyvistä yhteistyökäytännöistä sovitaan paikallisesti koulun kanssa. <https://www.oph.fi/fi/move>
- sora-lainsäädännöstä informointi toiselle asteelle siirryttäessä yhdessä opinto-ohjaajien kanssa

Jaettava materiaali:

- Kumita-kampanjan tiimoilta jaetaan kondomit halukkaille

Tilastoidaan:

Päädiagnoosi:	Z00.1 Lapsen rutiinimainen terveystarkastus
Päätoimenpide1:	OAA40 Lasten ja nuorten määräaikainen terveystarkastus TAI OAA32 Laaja terveystarkastus kahdeksannella luokalla
Päätoimenpide 2:	OAB39 Seksuaaliterveysneuvonta
Jatkohoito-SPAT:	SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

2.6.2 Koululääkärin tarkastus kahdeksannella luokalla

Koululääkäri tekee tarkastuksessa yleistutkimuksen ja kokonaisarvion huomioiden ikätason, aikaisemmat tiedot, esitiedot sekä keskustelussa esiin tulleet asiat ja toiveet. Lääkäri vastaa oppilaan sairauksien ja kehityspoikkeamien seulonnasta ja tulkitsee myös terveydenhoitajan tekemät tutkimukset.

Terveystarkastuksissa tuetaan oppilaiden normaalia kasvua ja kehitystä. Oppilaan tilanteen lisäksi huomioidaan perheen ja vanhempien terveys ja hyvinvointi. Jos lapsella on jokin ajankohtainen terveysongelma, sitä arvioidaan tavanomaiseen tapaan. Nuoren vahvuuksien ja voimavarojen huomioiminen lääkärintarkastuksessa on tärkeää. Nuoruuteen liittyy tyypillisesti epävarmuutta omasta persoonasta ja muuttuvasta kehosta. Erilaiset psyykkiset oireet, kuten masennus, ahdistuneisuus ja syömishäiriöt yleistyvät nuoruusiällä. Tarkastuksessa seulotaan mahdolliset ryhtivirheet, syömishäiriöt, masennus, kilpirauhasen vajaatoiminta, puberteettikehityksen poikkeamat ja ylipaino. Lääkärin tarkastukseen varataan aikaa 30 minuuttia tai tarvittaessa enemmän.

Mahdolliset terveydelliset rajoitteet ammatinvalinnan suhteen huomioidaan 8. luokan laajassa terveystarkastuksessa. Todetaan mahdolliset ammatinvalinnan kannalta merkittävät sairaudet ja vammat hoitoineen sekä kerrotaan, millaisissa tehtävissä ne haittaavat ja millaiset työt voivat pahentaa sairautta. Pitkäaikaissairaat ja 2. asteen opintonsa erityisopetuksessa suorittavat nuoret voivat olla oikeutettuja saamaan KELA:lta [nuoren kuntoutusrahaa](#) opintojen ajaksi. Oppilaalle annetaan tietoa ajoterveyteen liittyen [Trafin ohjeiden](#) mukaisesti.

Terveysportti, Kouluterveydenhuolto, ammatinvalinta

THL, ajoterveys

Lääkärintarkastuksen sisältö: Katso linkki [Lääkärintarkastukset kouluterveydenhuollossa / Terveysportti](#)

Lääkärintarkastuksen päätteeksi tehdään kokonaisarvio ja yhteenveto lapsen tilanteesta, riskitekijöistä ja voimavaroista yhdessä lapsen ja vanhempien kanssa. Sovitaan terveystarkastusten jatkumisesta normaalin tarkastusohjelman mukaisesti tai laaditaan hoito/kuntoutussuunnitelma. Tarvittaessa sovitaan jatkokäyntejä kouluterveydenhuoltoon, ohjataan fysio- tai ravitsemusterapeutille, kuraattorille/psykologille tai muihin jatkotutkimuksiin.

Tilastoidaan:

Jos vanhempi ei ole mukana lääkärin tarkastuksessa, tarkistetaan potilaskertomuksesta hänen osallistumisensa terveydenhoitajan tarkastukseen (7.lk:n tai 8.lk:n).

Päädiagnoosi: Z00.1: Lapsen rutiinimainen terveystarkastus

Päätoimenpide 1: OAA32 Laaja terveystarkastus kahdeksannella luokalla (Jos vanhempi on osallistunut terveydenhoitajan tarkastukseen)

OAA40 Lasten ja nuorten määräaikainen terveystarkastus (Jos vanhempi ei ole osallistunut terveydenhoitajan tarkastukseen eikä ole mukana lääkärin tarkastuksessa)

OAA43 Erityisen tuen tarpeen mukainen käynti

Jatkohoito-SPAT: SPAT 1339 Uusi vastaanottoaika

2.7 Terveystarkastus yhdeksännellä luokalla

Ennen luokan määräaikaisten terveystarkastusten aloittamista asiasta tiedotetaan oppilaiden ja opettajien lisäksi myös vanhemmille. Näin he voivat halutessaan olla yhteydessä kouluterveydenhuoltoon ennen tarkastusta. Yhdeksännen luokan terveystarkastukseen varataan aikaa 30 minuuttia.

Terveystarkastuksen sisältö:

- Kasvun ja kehityksen arviointi (pituus, paino ja tarvittaessa Tanner- luokitus)
- Muut tutkimukset (näkö, kuulo, ryhti, verenpaine ym) tarpeen mukaan
- Keskustellaan oppilaan kanssa hänen kuulumisistaan ja hyvinvoinnistaan, mm. seksuaaliterveys, päihteet, elämänhallinta, tulevaisuudensuunnitelmat
- Terveysneuvonta toteutetaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti
- erityisruokavalioiden päivitys
- Tulostetaan nuorelle mukaan Mediatriin kooste rokotuksista

Tilastoidaan:

Päädiagnoosi: Z00.1 Lapsen rutiinimainen terveystarkastus

Päätoimenpide 1: OAA40 Lasten ja nuorten määräaikainen terveystarkastus

Jatkohoito-SPAT: SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

SPAT1334 Ei jatkotoimenpiteitä (ei tehty jatkosuunnitelmaa tämän kontaktin perusteella, asiakas ottaa tarvittaessa yhteyttä)

3 Työohjeet

3.1 Lääkehoitosuunnitelma

TULOSSA

Liitetään tähän päivityksen jälkeen [linkki lääkehoitosuunnitelmista](#) (sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto että perusopetus). Tarkistetaan myös [peruslääkevalikoima](#) (päivityksessä).

3.2 Rokotukset

Kouluterveydenhoitajan vastaanotolla voidaan antaa rokotusohjelmaan kuuluvien rokotusten lisäksi muitakin rokotuksia. Terveystenhoitaja voi pyytää rokotereseptin tarvittaessa koululääkäriltä.

Jos oppilas tulee pelkälle rokotuskäynnille, on palvelutapahtuman käyntityyppi T29 Muu terveydenhuolto ja rokotuskäynti.

Tilastoidaan:

Päätoimenpide 1: WW200 Rokotus

Jatkohoito-SPAT: SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

SPAT1334 Ei jatkotoimenpiteitä

3.3 Näön tutkiminen ja silmälääkəriin lähettäminen

THL:n ohje näönseulonnasta kouluterveydenhuollossa

Ohje silmälääkəriin lähettämisestä ([linkki tulossa tähän](#))

3.4 Laboratoriotutkimukset

Kouluterveydenhoitajan tehtävänä on keskittyä ennaltaehkäisevään terveydenhoitoon. Lääkäri harkitsee tapauskohtaisesti laboratoriotutkimusten tarpeellisuuden ja vastaa tulosten tulkinnasta sekä käsittelystä tai sopii työnjaosta terveydenhoitajan kanssa olosuhteiden mukaan. Sairaanhoito on keskitetty pääsääntöisesti terveysasemille. Kouluterveydenhoitaja voi tehdä lähetteen sukupuolitautitesteihin. Kouluterveydenhoitajan käytössä on hyvä olla myös pikaraskaustesti.

Alla ohjeistus verensokeriarvojen mittaukseen.

TARKENNUSTA tähän tulee

Ohjeistusta tavallisimmista tilanteista, jolloin lab tutkimuksia on mahdollista pyytää/ th

3.5 Toimintaohje pikamittarilla mitattuihin verensokeriarvoihin

Jos verensokeri on yli 8 -> pestään kädet saippualla ja mitataan verensokeri uudelleen saman tien. Jos verensokeri on edelleen yli 8, mutta alle 11, kontrolloidaan paastosokeri lähipäivinä (fP-gluk). Jos verensokeri on yli 11, tulee tilanne hoitaa kuten kyseessä olisi tuore diabetes, eli tehdään päivystyslähete sairaalaan. Lääkärin lähetettä ei tarvita, vaan terveydenhoitaja voi ohjata perheen lastentautien päivystykseen.

3.6 Seksuaaliterveysneuvonta

Kouluterveydenhuollossa terveydenhoitaja voi erillisen koulutuksen käytyään aloittaa perusterveelle tytölle hormonaalisen ehkäisyn. Myös ehkäisykontrolli kolmen kuukauden käytön jälkeen tehdään kouluterveydenhoitajan vastaanotolla. Oppilas ohjataan perhesuunnitteluneuvolaan hormonaalisen ehkäisyn vuosikontrolleihin sekä aina tarvittaessa. Lisätietoa raskauden ehkäisystä voi lukea ehkäisyneuvolan toimintaohjeista

[Siunsote NLA TYOOHJE perhesuunnitteluneuvolan toimintaohje 2021 2022.docx \(sharepoint.com\)](#) ja www.ehkaisynhoitopolku.fi

Seksuaaliterveyspoliklinikka, terveydenhoitajan tekemällä läheteellä

3.7 Maksuton ehkäisy

[Siunsote NLA TYOOHJE Maksuttoman ehkäisyn jakelu.docx \(sharepoint.com\)](#)

Tilastoidaan:

X06 Runsaat kuukautiset

W11 Raskaudenehkäisy pillerillä

W14 Raskaudenehkäisy muu

X23 Huoli sukupuolitaudista, naisen

Y25 Huoli sukupuolitaudista, miehen

X02 Kuukautiskipu

Päätoimenpide 1: OAB39 Seksuaaliterveysneuvonta

Jatkohoito-SPAT: SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

SPAT1334 Ei jatkotoimenpiteitä

3.7 Erityisruokavaliot

Kun lapsella, koululaisella/opiskelijalla on todettu ruoka-allergia, joka aiheuttaa merkittäviä tai hengenvaarallisia oireita, tarvitaan erityisruokavalio ja siitä terveydenhuollossa tehty lausunto.

Erityisruokavalioon liittyvistä käytännöistä on sovittava paikallisesti yhteistyössä ruokahuollon kanssa. Tiedot erityisruokavalioista päivitetään vähintään määräaikaistarkastusten yhteydessä tai tarvittaessa. Mikäli ruokavalioon tulee muutoksia tai koulu vaihtuu, ilmoittaa huoltaja siitä kouluterveydenhuoltoon. Erityisruokavalio-lomake löytyy sähköisesti Mediatri-lomakkeista (Muut asiakirjat). Polkka Oy:n toiminta-alueen osalta lisätietoa ja lomakkeita: <https://polkkaoy.fi/erityisruokavaliot>

Peruskoulun lääkehoitosuunnitelma:

Yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma, jos Epipen on käytössä anafylaksian uhatessa vanhemman vastuulla suunnitelman teko

Epipen kynän käytön harjoittelu lukuvuoden alussa, harjoituskynän voi tilata osh:n kautta

3.8 Päihdehuolto

Toimintaohje Päihdehuolto Siun soten koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa ja oppilashuollossa ([LINKKI TULOSSA](#))

3.9 Tarkkaavaisuusongelmien tutkimus ja hoito

Maakunnallisen ADHD:n hoitopolun työstäminen on kesken. Paikalliset käytännöt ja työnjako eri ammattilaisten kesken voi vaihdella. Kun huoli herää oppilaan keskittymiseen tai tarkkaavaisuuteen liittyen, tulee kokonaistilannetta arvioida esim. Lapset puheeksi –keskustelun [Lapset puheeksi® - menetelmä - MIELI ry](#) ja LAPS-lomakeen [LAPS lomake 06092010.pdf \(thl.fi\)](#) sekä muiden oirekartoitustyökalujen avulla. Koulunkäyntiin tai muuhun arjessa selviytymiseen vaikuttavien oireiden helpottamiseksi on tukitoimet käynnistettävä viiveettä. Tukitoimien suunnittelu tehdään yhteistyössä perheen ja opetushenkilöstön sekä muun oppilashuollon kanssa. Tarvittaessa oppilas ohjataan koulupsykologin tutkimuksiin.

Mikäli epäily ADHD:stä herää tai oppilas tarvitsee ADHD lääkityksen seurantakäynnin/uusinnan, varataan aika koululääkärille tai lääkärin vastaanotolle terveysasemalla. Ennen lääkärin vastaanottoa oppilaan huoltaja ja opettaja täyttävät ADHD-oirelomakkeen ja terveydenhoitaja mittaa pituuden, painon, verenpaineen ja pulssin.

ADHD:N hoitopolku tulossa

[ADHD:n käypä hoito -suositus](#)

Lastenneurologian hoidonporrastus [Siunsote LNE TYOOHJE lastenneurologisen potilaan hoitoketju.docx \(sharepoint.com\)](#)

Kontrollikäynnit terveydenhoitajalla tilastoidaan alla olevan ohjeen mukaisesti.

Tilastoidaan:

Käyntityyppi:	Sairaanhoido
ICPC oire/dg:	P81 Hyperkineettinen oireyhtymä
Päädiagnoosi:	F90.0 jos lääkäri on asettanut diagnoosin
Päätoimenpide 1:	OAA43 Erityisen tuen tarpeen mukainen käynti
Jatkohoito-SPAT:	SPAT1339 Uusi vastaanottoaika SPAT1334 Ei jatkotoimenpiteitä

3.10 Psykososiaalisen hyvinvoinnin arviointi ja tukeminen

Jokaisen terveystarkastuksen yhteydessä huomioidaan lapsen ja nuoren psykososiaalinen hyvinvointi ja tuen tarve. Lapsen ja nuoren psykososiaalisen kokonaishyvinvoinnin arvioissa käytetään apuna LAPS-lomaketta [LAPS lomake_06092010.pdf \(thl.fi\)](#) (lapsen psykososiaalisen terveyden arviointimenetelmä 4-15-vuotiaille) ja/tai [Lapset puheeksi® -menetelmä - MIELI ry](#) Lapset puheeksi -keskustelua. Huoltajien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja matalalla kynnyksellä kootaan verkostoa lapsen tueksi. Oleellista on laatia yhteinen toimintasuunnitelma ja sen toteutumiseen liittyvä seuranta. Myös niissä tilanteissa, joissa joudutaan odottamaan jotain erityispalvelua kuten psykologin tutkimuksia, laaditaan odotusajalle arkea ja koulunkäyntiä tukeva toimintasuunnitelma.

IPC-menetelmä, käyttö, tilastointiohje

Saumaton yhteistoiminta eri toimijoiden välillä turvaa tukitoimien vaikuttavuuden ja tarvittavan tiedon sujuvan kulun. Tukea tarvitsevalle koululaiselle on syytä nimetä yhdessä perheen kanssa vastuutyöntekijä, joka tuntee koululaisen kokonaistilanteen ja voi huolehtia palvelujen koordinoinnista.

Lasten ja nuorten pelko- ja ahdistusoireisiin on erillinen ohje ”Lasten pelkojen ja ahdistusoireiden arviointi ja hoito Siun soten kouluterveydenhuollossa” (katso kohta 8.5).

Lapset puheeksi tilastointiohje löytyy Mediatriin käyttäjäoppaasta hakusanalla ”Lapset puheeksi”.

Tilastoidaan:

Päätoimenpide 1: OAA43 Erityisen tuen tarpeen mukainen käynti

Jatkohoito-SPAT: SPAT1339 Uusi vastaanottoaika

SPAT1334 Ei jatkotoimenpiteitä

3.11 Lapsiin kohdistuvat pahoinpitely- ja seksuaalirikosepäilyt

Ohjeistus [Alaikäisiin kohdistuvat pahoinpitely- ja seksuaalirikosepäilyt](#) THL:N sivut ?

3.12 Kehitysvammaisten lasten koulunkäynnin tuki

Honkalampikeskuksen epikriisit ja kuntoutussuunnitelmat saa Mediatriissa näkyviin suostumuksen avulla, kuten muutkin SOS-puolen kirjaamiset.

Koulupaikan valinta: Kehitysvammaisten lasten koulupaikka pyritään järjestämään lähikouluperiaatteen mukaisesti. Koulupaikan valinnassa huomioidaan lapsen etu ja lapsen sairaanhoidolliset tarpeet. Lapsen edun mukainen koulupaikka arvioidaan aina yksilöllisesti. Koulupaikan valinnassa huomioidaan mahdollisuudet vastata sairaanhoidollisiin tarpeisiin (imut, ravitsemus, pesutilat ja päivittäisen hygienian toteuttaminen, liikkuminen, lepo ym.) sekä mahdolliset koulukuljetuksista aiheutuvat rasitukset lapselle.

Avustaja-asioita: Kuntien perusopetuksessa koulua käyville kehitysvammaisille lapsille on voitu tarvittaessa palkata terveydenhuollon koulutuksen saaneita avustajia (esim. lähihoitaja tai sairaanhoitaja).

Avustajakysymykset on ratkaistu kunnan ja vammaispalvelun yhteistyönä.

Kuntoutuskäynnit koulupäivän aikana: Lasten yksilökuntoutuksia/terapioita ei pääsääntöisesti ole mahdollista järjestää kouluilla. Tämä liittyy palveluntuottajien ja KELA:n kriteereihin. Kouluilla ei ole aina kuntoutukseen soveltuvia tiloja. Perustelluista syistä ja koulun tila- ym. mahdollisuuksien mukaan kuntoutuskäynnit on joskus voitu toteuttaa koululla. Opetuksesta vapauttaminen kuntoutuksen ajaksi on mahdollista tehdä perusopetuslain mukaisesti.

Erityistyöntekijöiden jalkautuminen kouluille: Honkalampikeskuksen vammaispalveluista erityistyöntekijät (mm. toimintaterapeutti, ACC-ohjaaja, seksuaaliterapeutti, lääkäri, psykologi) tekevät enenevässä määrin

koulukäyntejä. Honkalammen kuntoutusluokan erityisopettajalla on ajoittain mahdollisuus tehdä kuntien kouluille konsultaatiokäyntejä.

Hammashuolto: Lasten hammashuolto toteutetaan lähtökohtaisesti lähipalveluissa. Mikäli hammashuollon käynnit eivät onnistu lähipalveluissa, järjestyy suunterveydenhuolto vammaispalvelujen kautta.

Lääkärintlausunnot: Kehitysvammaisuuteen liittyvissä asioissa lääkärintlausunnot tekee ensisijaisesti Honkalampikeskuksen lasta hoitava lääkäri, joka tuntee lapsen ja perheen parhaiten (mm. koulukyydit, aamu- ja iltapäivähoidon tarve, lyhennetyt koulupäivät, jatko-opintoihin vaadittavat lausunnot, ajokorttitodistus liittyen esim. kirjallisiin erityisjärjestelyihin). Rehtorin päätöksellä on mahdollista sopia lyhennetyistä koulupäivistä (Pol 18§), mikäli lapsen tilanne sitä vaatii. Opettajat voivat olla suoraan yhteydessä Honkalampikeskuksen lääkäreihin, jos lausunnon tarvetta ilmenee.

Kouluterveydenhuollon terveystarkastuksissa huomioitavaa: Kouluterveydenhoitaja osallistuu HOJKS-suunnitteluun ja samassa yhteydessä varmistaa huoltajilta määräaikaistarkastusten sisältöjä ja työnjakoa (esim. skolioosiseurannan, näön seurannan vastuutaho ym.). Määräaikaistarkastukset tehdään neuvolaasetuksen mukaisina, jollei huoltajan kanssa ole muuta sovittu. Ennen käyntiä kannattaa tarkistaa, onko tuoreita paino- ja pituusmittauksia tehty Honkalammen seurantakäynnillä. Kuulontutkimuksia Honkalammella ei tehdä. Joskus lapsen näön seuranta on silmäpoliklinikalla. Jos lapsella on vaikeampi skolioosi -> Honkalammen fysioterapeutit seuraavat. Ravitsemusterapeuttia ei Honkalampikeskuksella ole. Terveystarkastaminen ja koko perheen hyvinvoinnin tukeminen on kouluterveydenhuollon tehtävä.

3.13 Maahanmuuttajaoppilaiden terveystarkastukset

Maahanmuuttajat ohjataan alkutarkastuksiin paikallisen ohjeen mukaan.

Infektioiden torjuntayksikön tekemä ohjeistus ”Maahanmuuttajien terveystarkastukset keuhkotuberkuloosin toteamiseksi” löytyy intran ohjeistuksista

http://intra.pkssk.fi/yhteiset/infektioiden_torjunta/tartuntataudit/Sivut/default.aspx

<https://thl.fi/documents/533963/1449651/Maaluettelo.pdf>

Siun Soten ohje tulkkaukspalveluiden tilaamisesta:

https://siunsote.sharepoint.com/sites/Tiedostopankki/Tiedostopankki/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FTiedostopankki%2FTiedostopankki%2FSiunsote_HALO-

[OHJE Tulkkaukspalvelut_yleisesittely_hankintaohje_09_03_2021%2Epdf&parent=%2Fsites%2FTiedostopankki%2FTiedostopankki](https://siunsote.sharepoint.com/sites/Tiedostopankki/Tiedostopankki/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FTiedostopankki%2FTiedostopankki%2FSiunsote_HALO-OHJE_Tulkkaukspalvelut_yleisesittely_hankintaohje_09_03_2021%2Epdf&parent=%2Fsites%2FTiedostopankki%2FTiedostopankki)

4 Kuntoutus- ja sosiaalipalvelut sekä suun terveydenhuolto

Kuntoutuspalvelut:

Puheterapia <https://www.siunsote.fi/puheterapia> Äännekoulutiedote kouluterveydenhoitajille 28.5.2019 (linkki)

Toimintaterapia <https://www.siunsote.fi/toimintaterapia> Pyydetään ohjeistus kouluikäisten toimintaterapiaohjeesta (linkki)

Fysioterapia <https://www.siunsote.fi/fysioterapia>

Sosiaalipalvelut:

Varhaisen tuen perhetyö <https://www.siunsote.fi/varhaisen-tuen-sosiaalityo>

Perheneuvola <https://www.siunsote.fi/perheneuvola>

Lastensuojelu <https://www.siunsote.fi/lastensuojelu>

Ravitsemusterapia <https://www.siunsote.fi/ravitsemusterapia>

Suun terveydenhuolto: <https://www.siunsote.fi/suun-ja-hampaiden-terveydenhuolto1>

Lasten ja nuorten suun terveystarkastuksia järjestetään koko ikäluokan kattavina asetuksen (338/2011) mukaisina määräaikaistarkastuksina sekä yksilölliseen tarpeeseen perustuvina terveystarkastuksina. Kutsut tarkastuksiin tulevat kirjeitse kotiin. Tarkastuksissa selvitetään suun terveydentila, sen kehitys ja hoidon tarve ja tehdään tarvittaessa henkilökohtainen terveystarkastus. Lapselle, jolla on erityinen riski sairastua suusairauksiin, järjestetään tehostettu ehkäisevä suun terveydenhuolto ja yksilöllisesti määritellyt terveystarkastukset. Suun terveystarkastus tehdään ensimmäisellä, kolmannella, viidennellä ja kahdeksannella luokka-asteella. Tarkastuksen tekee suuhygienisti tai tarpeen mukaan hammaslääkäri. Erikoishammaslääkäri tekee erikoisalakohtaiset tutkimukset.

5 Opiskeluhoito

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Opiskeluhooltoon sisältyvät opiskeluhoollon palvelut, joita ovat kuraattori- ja psykologipalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoiltoa toteutetaan ennaltaehkäisevästi koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoiltoana, lisäksi oppilailla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Lisätietoa opiskeluhoiltoasta THL:n sivuilta <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoilto>

5.1 Yhteisöllinen opiskeluhoilto

Yhteisöllisellä opiskeluhoiltoalla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Terveystenhoitaja osallistuu yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön, ennaltaehkäisevään päihdetyöhön sekä oppituntien pitämiseen.

Yhteisöllistä opiskeluhoiltoa toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat. Yhteisöllinen opiskeluhoilto toteutuu koulukohtaisen suunnitelman mukaan. Yhteisöllisen opiskeluhoollon jäseniä ovat mm. rehtori, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja, oppilaskunnan tai vanhempain toimikunnan edustajia.

Tilastoidaan: Päätoimenpidettä ei saa lisättyä tilastointi-ikkunaan, selvitellään asiaa

Päätoimenpide 1: OAA44 Oppilaitoksen opiskeluhoiltoryhmän tapaaminen

OAB20 Työ-, koulu- tai opiskeluyhteisötyö

Tilastointitiedot

Aika: 22.5.2019 12:30 ... 22.5.2019 13:00 ... Kesto: 0:30 Ila: Toteutunut

Lukitus: Tapahtumaa ei ole lukittu ... Kirjaja: KOUKKHAN ...

Tapahduma | Käynnisyys | Perustiedot

Tapahduma	KÄY Käynti
Kävijäryhmä	6 Yhteisöllisyys
Ryhmä	K07 Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä
Ryhmän koko	8
Käynnin luonne	TH terveydenhoito
Palvelumuoto	T26 Kouluterveydenhuolto
Yksikkö	JOEJOEKOTH KOULU- JA OPISKELUTH JOENSUU PTH
vo-paikka	KOULUT 167118 JOENSUU: NEPENMÄEN KOULU
Vastuullinen	KOUKKHAN MÄÄTTÄNEN HANNA KAROLIINA
Yhteystapa	R41 Ammattihenkilön käynti asiakkaan luona muualla kuin koton ...
Asiakaslaji-PTH	0 Jäsenkuntalainen
Maksusopimus	Jäsenkunta
Maksaja	
Maksuvapautus	Ei
Asiakasmaksu-PTH	Maksuton käynti
Kuntalaakutus-PTH	Ei kuntatuotetta.
Huomautuksia	

Ohjeet

0: Maksajaa ei merkätä, jos asiakas maksaa itse tai asiakkaalla on maksusitoumus.

OK Peruuta Ohje

LISÄTÄÄN TÄHÄN: Oppituntien pitäminen koululuokille / tilastointiohje

5.2 Laajojen terveystarkastusten yhteenvedot

Laajoista terveystarkastuksista saatua tietoa hyödynnetään koulun yhteisöllistä hyvinvointityötä suunniteltaessa. Yhteenvedon sisällöt sovitaan koulukohtaisesti esim. koulun yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä.

Innokylä: Laajojen terveystarkastusten yhteenvedo ja niiden hyödyntäminen kouluissa [Excel-taulukkopohjat yhteenvedojen koontiin](#)

5.3 Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle oppilaalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluja, monialaista yksilökohtaista opiskeluhoiltoa sekä sosiaali- ja terveystyöpalveluja. Yksilökohtaista opiskeluhoiltoa toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä ja siitä laaditaan opiskeluhoilto kertomus. Asiantuntijaryhmän kokoontumiselle tarvitaan opiskelijan ja huoltajan kirjallinen suostumus.

Tilastoidaan:

Päätoimenpide 1: OAA46 Monialaisen asiantuntijaryhmän tapaaminen

Äika:	22.5.2019 13:05 ...	22.5.2019 13:35 ...	Kesto:	0:30	Illa:	Kesken																																																																											
Lukitus:	Tapahtumaa ei ole lukittu			Kirjaaja:	KOUKKHAN ...																																																																												
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Tapahtuma</th> <th>Käynnissyyt</th> <th>Perustiedot</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tapahtuma</td> <td>KÄY Käynti</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Kävijäryhmä</td> <td>2 Ryhmävastaanotto</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ensiikäynti</td> <td>E ei</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Käynnin luonne</td> <td>TH terveydenhoito</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Käyntityyppi-PTH</td> <td>Ajanvarauskäynti</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Palvelumuoto</td> <td>T26 Kouluterveydenhuolto</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yksikkö</td> <td>JOEJOEKOTH KOULU- JA OPISKELUTH JOENSUU PTH</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Vo-paikka KOULUT</td> <td>167118 JOENSUU: NEPENMÄEN KOULU</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Vastuullinen</td> <td>KOUKKHAN MÄÄTTÄNEN HANNA KAROLIINA</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Palvelun kohde</td> <td>111212-KS10 TESTI EA ERKKI</td> <td></td> </tr> <tr> <td>111212-KS10:n Kotikunta</td> <td>167 JOENSUU</td> <td></td> </tr> <tr> <td>111212-KS10:n Terv.as.muu</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>111212-KS10:n Sotainvalidi</td> <td>Ei</td> <td></td> </tr> <tr> <td>111212-KS10:n Sotaveteraasi</td> <td>Ei</td> <td></td> </tr> <tr> <td>111212-KS10:n Tilastohuone</td> <td>Kiintiöpakolainen</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yhteystapa</td> <td>R10 Asiakkaan käynti vastaanotolla</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Hoidon kiireellisyys</td> <td>E Kiireetön hoito</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Hoidon tarp.arv. tulos</td> <td>Y18 Ajanvaraus / käynti vastaanotolla</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Onko kys.tapaturma?</td> <td>Ei</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Asiakaslaji-PTH</td> <td>0 Jäsenkuntalainen</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Maksusopimus</td> <td>Jäsenkunta</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Maksaja</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Maksuvapautus</td> <td>Ei</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Asiakasmaksu-PTH</td> <td>Maksuton käynti</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>							Tapahtuma	Käynnissyyt	Perustiedot	Tapahtuma	KÄY Käynti		Kävijäryhmä	2 Ryhmävastaanotto		Ensiikäynti	E ei		Käynnin luonne	TH terveydenhoito		Käyntityyppi-PTH	Ajanvarauskäynti		Palvelumuoto	T26 Kouluterveydenhuolto		Yksikkö	JOEJOEKOTH KOULU- JA OPISKELUTH JOENSUU PTH		Vo-paikka KOULUT	167118 JOENSUU: NEPENMÄEN KOULU		Vastuullinen	KOUKKHAN MÄÄTTÄNEN HANNA KAROLIINA		Palvelun kohde	111212-KS10 TESTI EA ERKKI		111212-KS10:n Kotikunta	167 JOENSUU		111212-KS10:n Terv.as.muu			111212-KS10:n Sotainvalidi	Ei		111212-KS10:n Sotaveteraasi	Ei		111212-KS10:n Tilastohuone	Kiintiöpakolainen		Yhteystapa	R10 Asiakkaan käynti vastaanotolla		Hoidon kiireellisyys	E Kiireetön hoito		Hoidon tarp.arv. tulos	Y18 Ajanvaraus / käynti vastaanotolla		Onko kys.tapaturma?	Ei		Asiakaslaji-PTH	0 Jäsenkuntalainen		Maksusopimus	Jäsenkunta		Maksaja			Maksuvapautus	Ei		Asiakasmaksu-PTH	Maksuton käynti	
Tapahtuma	Käynnissyyt	Perustiedot																																																																															
Tapahtuma	KÄY Käynti																																																																																
Kävijäryhmä	2 Ryhmävastaanotto																																																																																
Ensiikäynti	E ei																																																																																
Käynnin luonne	TH terveydenhoito																																																																																
Käyntityyppi-PTH	Ajanvarauskäynti																																																																																
Palvelumuoto	T26 Kouluterveydenhuolto																																																																																
Yksikkö	JOEJOEKOTH KOULU- JA OPISKELUTH JOENSUU PTH																																																																																
Vo-paikka KOULUT	167118 JOENSUU: NEPENMÄEN KOULU																																																																																
Vastuullinen	KOUKKHAN MÄÄTTÄNEN HANNA KAROLIINA																																																																																
Palvelun kohde	111212-KS10 TESTI EA ERKKI																																																																																
111212-KS10:n Kotikunta	167 JOENSUU																																																																																
111212-KS10:n Terv.as.muu																																																																																	
111212-KS10:n Sotainvalidi	Ei																																																																																
111212-KS10:n Sotaveteraasi	Ei																																																																																
111212-KS10:n Tilastohuone	Kiintiöpakolainen																																																																																
Yhteystapa	R10 Asiakkaan käynti vastaanotolla																																																																																
Hoidon kiireellisyys	E Kiireetön hoito																																																																																
Hoidon tarp.arv. tulos	Y18 Ajanvaraus / käynti vastaanotolla																																																																																
Onko kys.tapaturma?	Ei																																																																																
Asiakaslaji-PTH	0 Jäsenkuntalainen																																																																																
Maksusopimus	Jäsenkunta																																																																																
Maksaja																																																																																	
Maksuvapautus	Ei																																																																																
Asiakasmaksu-PTH	Maksuton käynti																																																																																
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Ohjeet</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0. Maksajaa ei merkitä, jos asiakas maksaa itse tai asiakkaalla on maksusitoumus.</td> </tr> </tbody> </table>							Ohjeet	0. Maksajaa ei merkitä, jos asiakas maksaa itse tai asiakkaalla on maksusitoumus.																																																																									
Ohjeet																																																																																	
0. Maksajaa ei merkitä, jos asiakas maksaa itse tai asiakkaalla on maksusitoumus.																																																																																	
<p>OK Peruuta Ohje</p>																																																																																	
<p>Suorittaja: KOUKKHAN KOUKKHAN JOEJOEKOTH Sairaanhoitaja Käsittele työstävästie! Tarkista lukittu</p>																																																																																	

5.4 Koulupoissaoloihin liittyvät käytännöt

Koulunkäyntiä tai koulunkäyntikykyisyyttä rajoittavien sairauksien kohdalla koulunkäynnin mahdollistamiseen ja opetuksen järjestämiseen tarvittavat tukimuodot suunnitellaan lasta hoitavan terveydenhuollon tahon kanssa. Hoitavassa terveydenhuollon yksikössä laaditaan tarvittaessa lausunto sairauden vaatimasta poissaolosta ja suositelluista tukitoimista. Koululla on oikeus saada opetuksen järjestämiseksi tarvittavat terveystiedot (POL 41§).

Huolta herättävät poissaolot koulusta ovat näkyvä, vakava ja usein hankalasti hoidettava oire lasten ja nuorten parissa. Mikäli oppilaalle alkaa kertyä selittämättömiä myöhästelyjä tai poissaoloja, tulisi tilanne selvittää viiveettä. Koulupoissaolot voivat olla oire esimerkiksi oppimisvaikeuksista, fyysisen tai psyykkisen terveyden ongelmista, kiusaamisesta tai murrosiän vaikeuksista. Huomattavan suuri taustatekijä on myös lapsen/nuoren ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen vaikeudet. Nuorilla, jotka kokevat kotona omien vanhempiensa taholta henkistä tai fyysistä väkivaltaa, on ryhmätasolla huomattavasti enemmän luvattomia poissaoloja kuin muilla. Poissaoloilla on taipumus muuttua ratkaisumalliksi johonkin ongelmaan. Lyhytkin poissaolojakso lisää syrjäytymisen riskiä. Ilmiö on erittäin monisäikeinen, ja sen ratkaiseminen menestyksekkäästi edellyttää aikuisilta yhteistyötä ja tietoa. Poissaoloilla on yhteys syrjäytymiseen ja mielenterveysongelmiin myös myöhemmin elämässä.

Koulupoissaolojen selvittelyssä kouluterveydenhuolto tekee yhteistyötä perheen, oppilashuollon henkilöstön sekä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa. Oppilaan tilanteen arvioimisessa hyödynnetään mm. Lapset puheeksi – keskusteluja ja – neuvonpitoja sekä LAPS-lomaketta. Mikäli oppilaalla on paljon poissaoloja, ensimmäiseksi yritetään käynnistää koulunkäynti. Tällöin on mietittävä, miten oppiminen onnistuu, tarvitaanko lyhennettyjä koulupäiviä, erityisopettajan tukea, yksin vai yhdessä oppimista ja tämän rinnalla useimmiten myös sosiaali- ja terveystoimen toimenpiteitä.

Opas Kouluakäymättömät oppilaat

5.5 Koulunkäyntikykyisyyden tukeminen ja arviointi

Koulunkäyntikykyisyys (koulukuntoisuus) tulisi mieltää oppilaan opiskelu- ja toimintakykynä suhteessa odotuksiin, tukitoimiin ja tarjolla olevaan koulunkäyntiympäristöön. Koulukuntoisuuteen vaikuttavat välillisesti myös opettajan jaksavuus sekä asenne. Koulukuntoisuus on toiminnallinen kokonaisuus, jossa eri osatekijät ja niiden keskinäinen tasapaino vaikuttavat toisiinsa.

Koulunkäynti ei välttämättä onnistu, vaikka oppilaalla ei ole koulukykyisyyteen vaikuttavaa sairautta (esim. kiusattu oppilas), eikä sairautensa perusteella koulukuntoinen oppilas aina selviydy luokkatilanteesta riittämättömän tuen vuoksi (esim. ADHD, oppimisvaikeus). Oppilaan koulukuntoisuus voi olla terveydentilan perusteella alentunut, ja silti lapsi voi selviytyä koulunkäynnistä erinomaisesti (esim. anoreksia). Sairaus voi heikentää koulukuntoisuutta niin, ettei koulunkäynti ole mahdollista ennen oireiden lievittymistä (esim. vakava masennus, akuutti diabetes) tai riittäviä tukitoimia (esim. vaikea hahmottamisen ongelma, kehitysvamma). Myös sairauden hoito voi asettaa rajoituksia koulunkäymiseen esimerkiksi infektioriskin vuoksi.

Koulunkäyntikykyä ei ole mielekästä arvioida pelkästään sairauden, diagnoosin tai käyttäytymisen perusteella, vaan on otettava huomioon myös toimintaympäristö. Koulunkäyntikykyyn vaikuttavat välillisesti myös koulun toimintakulttuuri ja siihen liittyvät asenteet sekä opetushenkilöstön pedagoginen osaaminen ja oppilaan tilanteeseen sopivien toimintamallien hallinta. Koulunkäyntikyvyn määrittelyssä tarvitaan tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa. Koulunkäyntikyvyn tukemisessa ja arvioinnissa tarvitaan useimmiten moniammatillista yhteistyötä opetustoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa.

Koulunkäyntikyvyn arviointiprosessi käynnistetään moniammatillisesti viipymättä, kun signaaleja arvioinnin tarpeesta ilmenee, esimerkiksi heti, kun oppilaalle alkaa kertyä epäselviä poissaoloja tai akuutissa väkivalta- tai muussa kriisitilanteessa tai niiden uhatessa. Moniammatillisella arviointiprosessilla tarkoitetaan arviointia, jossa arvioidaan 1) oppilaan vointi, 2) koulun ja ryhmän tilanne sekä 3) muiden tahojen järjestämä tuki. Koulun ja ryhmän tilanteen arvioinnissa suositetaan ryhmän ulkopuolisen toimijan suorittamaa havainnointia. Arvioinnin tulosten perusteella suunnitellaan ja vastuutetaan tarvittavat jatkotoimenpiteet.

Arvioinnin pohjalta tulee tehdä suunnitelma, jossa sovitaan käytännön toimenpiteistä ja työnjaosta eri toimijoiden kesken. Lisäksi on sovittava, miten oppilaan tilannetta seurataan ja milloin tilannetta arvioidaan.

Ensisijaisena tavoitteena on rauhoittaa ja vakauttaa koulunkäyntitilanne sekä varmistaa oppilaan oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta. Arviointiprosessin aikana oppilaan opetus voidaan järjestää erityisin opetusjärjestelyin (Perusopetuslaki 18§). Huomioidaan myös vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen järjestämismahdollisuudet (ks. perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet).

5.6 Koulunkäyntiavustajia ja koulukyytejä koskevat lausunnot

Terveydellisin perustein myönnettyjä koulukyytejä sekä koulunkäynnin eri tukimuotoja kuten koulunkäyntiavustajia koskevat lausunnot tulisi laatia siellä, missä koululainen ja olosuhteet tunnetaan parhaiten. Koulunkäynnin tukimuotojen suunnittelu tulisi lähtökohtaisesti tehdä yhteistyössä opetuksesta vastaavan henkilöstön kanssa siten, että myös oppilas ja perhe ovat suunnittelussa aktiivinen osapuoli. Lääkärin voi olla vaikea muodostaa kantaa koulukyydin tarpeeseen pelkkien esitietojen varassa. Joissain kunnissa koulunkäynninohjaaja on voinut olla apuna arvioimassa lapsen taitoja kulkea koulumatkaa

turvallisesti. Koulukyütejä koskeviin kannanottoihin on hyvä liittää suunnitelma siitä, kenen kanssa lapsi voi harjoitella itsenäistä koulun kulkemista ja milloin asiaa tullaan arvioimaan uudelleen. On hyvä tapa sopia paikallisesti rehtorin kanssa lausuntoja koskevista käytännöistä.

6 Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus

6.1 Kouluympäristön terveellisyys, turvallisuus sekä yhteisön hyvinvointi

Terveystenhoitolaki (1326/2010) ja asetus neuvolatoiminnasta (338/2011) edellyttää kouluterveydenhuollon palveluihin kuuluvan kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden tarkastukset kolmen vuoden välein. Terveellinen ja turvallinen kouluympäristö muodostuu hyvistä fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista olosuhteista. Hyvät työ- ja opiskeluolosuhteet luovat edellytykset koko kouluyhteisön hyvinvoinnille, työ- ja opiskelukyvyn säilyttämiselle sekä tulokselliselle oppimiselle. Tavoitteena on terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettisesti viihtyisä oppimisympäristö.

https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/yhteisollinen-opiskeluhoolto/tarkastus_oppilaitoksessa

Kouluyhteisön terveellisyys- ja turvallisuustarkastuksiin liittyvät eri yhteistyötahojen asiakirjat säilytetään Siun soten alueella K-verkkoasemalla Terveellisyys ja turvallisuus -kansiossa.

Tilastoidaan:

Päätoimenpide 1: OAA45 Opintoympäristön terveydellisten olojen tarkastus

OAB22 Työ- koulu- tai opiskeluympäristöaltisteisiin liittyvä selvitys (sisäilma-asioissa)

6.2 Sisäilma-asiat

Mikäli herää epäily oppilaan oireilevan koulun sisäilmasta, selvitetään ja hoidetaan terveydentilaa oireenmukaisesti ja toimitaan, kuten muissakin sairaanhoidollista selvittelyä vaativissa tilanteissa. Lisäksi terveydenhoitaja täyttää sisäilmailmoituksen K-asetalle. Oppilaan sisäilmailmoituksen tarkoitus on auttaa seuraamaan mahdollisia sisäilmaongelmien aiheuttamia terveyshaittoja kouluissa. Ilmoituksen täyttämiseen riittää epäily mahdollisista koulun sisäilman aiheuttamista oireista. Sisäilmailmoitusten määrää seurataan vähintään kolmen vuoden välein tehtävien koulutarkastusten yhteydessä.

Oppilaan sisäilmailmoitus on tarkoitettu kouluterveydenhoitajan tai muun oppilasterveydenhuoltoa tekevän täytettäväksi. Ilmoitus tallennetaan Teamsiin, Kouluterveydenhuollon yhteistyö-ryhmässä olevaan tiedostoon. Sähköisesti tallennetusta materiaalista on mahdollista tehdä koulun omaan Kouluperusteterveydenhuolto (K-verkkoasema) kansioon koulukohtaisia yhteenvetoja esimerkiksi koulujen rehtoreiden / johtajien käyttöön. Terveystarkastajat pääsevät tarkastelemaan ko tiedostoja suoraan Teamsista. Yhdestä oireilevasta oppilaasta tehdään vain yksi ilmoitus/lukuvuosi. Jos saman oppilaan oireilusta tulee viestiä eri lukuvuosien aikana, tehdään ilmoitus joka lukuvuodelle erikseen. Tarkoituksena on saada selville oireilevien oppilaiden määrä lukuvuosittain.

Kouluterveydenhoitajaa pyydetään ottamaan yhteyttä ympäristöterveydenhuoltoon, jos ilmoituksia tulee tavallista enemmän (5 kpl) tai tiheämmin. Arvio tavallisesta poikkeavasta sisäilmaoireilijoiden määrästä riippuu mm. koulun oppilaiden määrästä ja siten arvio jää kouluterveydenhoitajan tehtäväksi. Epävarmoissa tilanteissa kannattaa ottaa yhteyttä ympäristöterveydenhuoltoon, jolloin tilannetta voidaan tarvittaessa seurata tarkemmin. Sisäilmaoireiluepäilyistä tulee ilmoittaa myös koulun rehtorille. Terveystarkastus ei saa välittää rehtorille oireilevan oppilaan henkilötietoja tai terveystietoja ilman suostumusta. Ilmoitukseen ei tallenneta henkilötietoja. Alakouluikäisten osalta ilmoitukseen vastataan tarvittaessa yhdessä oppilaan vanhempien kanssa. Yläkoululaiset sekä lukiolaiset voivat vastata ilmoitukseen itse.

7 Kirjaaminen ja tilastointi

Kirjaaminen ja tilastointi tehdään [AvoHilmon](#) mukaan. Toimintojen/toimenpiteiden kirjaamisessa käytetään ensisijaisesti THL-Toimenpide- luokitusta. [Terveystarkastuksen rakenteisen kirjaamisen opas osa 2, luku lastenneuvola ja kouluterveydenhuolto](#)

Mediatrionhjeet löytyvät [täältä](#).

<p>Kouluterveydenhuolto T26</p> <p>Etäasiointi ilman reaaliaikaista kontaktia yhteystapa R56, esim. pidempi Wilma-viestintä</p>	<p>Z00.1 (lapsen rutiinimainen terveystarkastus)</p>	<p>OAA40 Lasten ja nuorten määräaikainen terveystarkastus</p> <p>OAA30 Laaja terveystarkastus ensimmäisellä luokalla</p> <p>OAA31 Laaja terveystarkastus viidennellä luokalla</p> <p>OAA32 Laaja terveystarkastus kahdeksannella luokalla</p>	<p>1339</p> <p>1334</p> <p>1341</p> <p>tmv. soveltuva käyttöön</p> <p>IPC-työ tilastoidaan ptp IHZ02/IDY27 ja ptp OAA43 (SPAT1389) Erityisen tuen tarpeen mukainen käynti</p> <p>Tarv. yksilöllisen tarpeen mukainen käynti esim. painonhallinta tms.</p>
--	--	---	---

7.1 Kouluterveydenhuollon yleisimmät päätoimenpiteet

OAA30	Laaja terveystarkastus ensimmäisellä luokalla
OAA31	Laaja terveystarkastus viidennellä luokalla
OAA32	Laaja terveystarkastus kahdeksannella luokalla
OAA40	Lasten ja nuorten määräaikainen terveystarkastus
OAA41	Yksilöllisen tarpeen mukainen terveystarkastus
OAA42	Yksilöllisen tarpeen mukainen laaja terveystarkastus
OAA43	Erityisen tuen tarpeen mukainen käynti
OAA44	Oppilaitoksen opiskeluhuoltoryhmän tapaaminen
OAA45	Opintoympäristön terveydellisten olojen tarkastus
OAA46	Monialaisen asiantuntijaryhmän tapaaminen
OAB10	Terveystarkastuksista (äitiys- ja lastenneuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto) poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen
OAB20	Työ-, koulu- tai opiskeluyhteisötyö
OAB31	Kasvuun ja kehitykseen liittyvä neuvonta ja ohjaus
OAB32	Perhetilanteeseen liittyvä neuvonta ja ohjaus
OAB34	Vanhemman ja lapsen vuorovaikutusta tukeva ohjaus
OAB35	Elinolosuhteisiin liittyvä neuvonta ja ohjaus
OAB36	Liikuntaan liittyvä neuvonta ja ohjaus

OAB38	Psykososiaalinen neuvonta ja ohjaus
OAB39	Seksuaaliterveysneuvonta
OAB40	Päihteisiin/riskikäyttäytymiseen liittyvä ohjaus
OAB42	Tunnettuun terveysongelmaan liittyvä neuvonta
OAB44	Yleinen terveysneuvonta
OAB71	Oirepäiväkirjan käyttö
OAB72	Painonhallinta- ja laihdutusohjaus
OAB73	Vajaaravitsemuksen ehkäisy ja hoito
OAB75	Terveyden ylläpitoon liittyvä ravitsemusohjaus
OAB76	Yleinen ravitsemus- ja elintarvikeneuvonta
OAB77	Keskustelu liikuntatottumuksista ja ohjaus liikuntapalveluihin
OAB22	Työ- koulu- tai opiskeluympäristöaltisteisiin liittyvä selvitys (sisäilma-asioissa)
IDY27	IPC, 1-6 käynnit
IHZ02	
Muita:	
CGC10	Vierasesineen poisto sarveiskalvosta
QXA70	Ihottuman ja ihon hoitoon liittyvä ohjaus
TDA90	Korvakäytävän huuhtelu tai vahan poisto
DFF05	Seulonta audiometria
XCW10	Näön tutkiminen
XCW12	Väri näön tutkimus
NXL10	Ryhtivirheen tutkimus
TND30	Pehmeä sidos, ranne tai käsi
TNG30	Pehmeä sidos, polvi tai sääri

TNH30	Pehmeä sidos, nilkka tai jalkaterä
TQW40	Ompeleen tai ompeleiden poisto ihosta
DKW99	Muu nenäverenvuodon tyrehtyystoimenpide
WVA20	Lääkkeen anto
WW200	Rokotus

8 Materiaalit terveysneuvonnan tueksi

8.1 Terveystarkastusten lomakkeet

- THL:n lomakkeet terveystarkastuksiin
- Koulunkäyntikykyisyyden tukeminen ja arviointi <https://toimintakykyarvio.fi/>

8.2 Lihavuuden hoito ja elintapaohjaus

- Lasten ja nuorten lihavuuden hoitoketju Pohjois-Karjalassa <http://www.siunsote.fi/alueelliset-hoitoketjut>
- **Neuvola- ja alakouluikäisen lapsen ylipainon puheeksiotto. Opas lapsiperheen kanssa työskentelevälle ammattilaiselle. THL 2019**
- Neuvokas -perhe <https://neuvokasperhe.fi/>
- Maito ja terveys -materiaalien tilaus <https://www.maitojaterveys.fi/aineiston-tilaus.html>
- Terve koululainen <https://www.tervekoululainen.fi/>

8.3 Seksuaaliterveys ja turvataidot

- Sanni Penttilän diaesitys Lapsen ja nuoren seksuaalisuus ja turvataidot – materiaaleja ([linkkejä siirretään tähän](#))
- Ohjaus seksuaaliterveyspoliklinikalle ohjeistus

8.4 Mielenterveys

- Mielenterveystalo <http://ammattilaiset.mielinterveystalo.fi>
- Nuortentalo <https://www.terveyskyla.fi/nuortentalo>
- Suomen Mielenterveys ry <https://mieli.fi/fi/kehitt%C3%A4mist%C3%B6iminta/lapset-ja-nuoret/alakoulu/materiaalia-alakouluihin>

8.5 Päihteet

- Hukkaputki -peli <https://nuortenlinkki.fi/peli>

8.6 Tartuntataudit (täit, kihomadot, syyhy)

- Infektioiden torjuntayksikön sivustolta löytyvät ajantasaiset potilas- ja työohjeet (mm. syyhy, päättäi, kihomadot, klamydia). Katso myös Varhaiskasvatuksen hygienia- ja tartuntatauti-ohjeet.

8.7 Päänsärky

- Kts. Terveysportti: Lapsen päänsärky sekä Tietoa potilaalle: Lasten päänsärky
- Päänsärkypäiväkirja <https://migreeni.org/tukea-ja-toimintaa/julkaisut/paansarkypaivakirjat/>
- Suomen Migreeniyhdistyksen esite Lasten ja nuorten migreeni https://www.migreeni.org/julkaisut/lasten_ja_nuorten_migreeni.pdf

8.8 Lasten pelkojen ja ahdistusoireiden arviointi ja hoito Siun soten kouluterveydenhuollossa

8.8.1. Yleistä ahdistuksesta

Ahdistuneisuus on osa jokaisen lapsen normaalia kehitystä. Pelko ja ahdistuneisuus limittyvät toisiinsa. Pelot saattavat altistaa muille ahdistuneisuushäiriöille, joten niihin voi olla hyödyllistä puuttua. Häiriöt ovat yleisimpiä tytöillä kuin pojilla. Useimpien ahdistuneisuushäiriöiden esiintyvyys suurenee lapsuudesta nuoruusikään. Ahdistuneisuudelle on tyypillistä epämääräisyys ja sisäinen alkuperä. Ahdistuneisuuteen liittyy tavallisesti fyysisiä oireita, jotka johtuvat autonomisen hermoston aktivoitumisesta ja kehon vireystilan noususta. Tyypillisiä oireita ovat sydämen tiheälyöntisyys, vapina ja hikoilu. Arkielämää haittaava ahdistuneisuus voi ilmetä erilaisina oireina (esim. levottomuus, keskittymisvaikeudet, ärtyneisyys, pahoinvointi, mahakivut, pelottavien asioiden välttely). Ahdistuneisuuden arvioinnissa haastavuutta lisää ahdistuneisuuden yleisyys ja periaatteessa ei-patologinen luonne. Ahdistuneisuus on ongelma, kun sitä on liikaa, väärään aikaan ja väärässä paikassa. Ongelmia aiheuttavassa ahdistuneisuudessa on erotettavissa kolme tasoa: ahdistukseen liittyvät pelot ja ajatukset, fyysiset ahdistuneisuusoireet ja käyttäytymisen taso – esimerkiksi pyrkimys välttää ahdistuneisuusoireita aiheuttavia tilanteita.

Ahdistunut nuori on tavallinen asiakas kouluterveydenhuollossa. Ahdistuneisuusongelmien yleisyyden vuoksi tilanteen alkukartoitus, perheen ja lapsen informointi sekä hoito tulisi pystyä ainakin käynnistämään perusterveydenhuollossa. Usein jo asiallinen tieto asiasta (psykoedukaatio) vähentää oireisiin liittyvää huolta ja edistää toipumista. Erityisen tärkeää on normalisoiva ote oireiden luonnetta kuvatessa. Häpeää ja oireisiin liittyvää huolta vähentää oireiden ymmärtäminen sekä ilmiön yleisyyden tiedostaminen. Voimavarojen tukemiseen ja välttämiskäyttäytymisen purkamiseen keskittyvät käynnit terveydenhoitajalla tai koulukuraattorilla ovat monelle riittävä apu. Kun koululainen ahdistuksesta huolimatta altistaa itseään hankaliksi kokemilleen tilanteille sopivassa tahdissa ja haastaa ahdistuneisuutta ylläpitäviä virheellisiä ajatuksiaan, ahdistus vähitellen lievittyy ja toimintakyky kohenee. Onnistunut fyysisten ahdistuneisuusoireiden lieventäminen rentoutusmenetelmin voi merkittävästi helpottaa ahdistavia ajatuksia ja välttämiskäyttäytymistä

Ahdistuneisuutta kartoitettaessa on oleellista selvittää, minkä verran ahdistuneisuus rajoittaa koululaisen elämää sekä oireet ja niiden vaikeusaste. Haittaavimpia pelkoja arvioidaan tarkentaen (esim. oksennuspelko). Alkukartoituksessa kerätään riittävät tiedot lapsen kehityksestä ja arkisesta toimintakyvystä elämän eri osa-aloilla (mm. koulunkäynti, harrastukset, kaverisuhteet, perhearki).

Alkuarviossa kartoitetaan myös lapsen vahvuudet ja perheen voimavarat. Mitä enemmän toimintakyky on heikentynyt, sitä todennäköisemmin on kyse varsinaisesta ahdistuneisuushäiriöstä. Välttämiskäyttäytymisen vuoksi koululaisen elinpiiri saattaa olla hyvinkin rajoittunut.

Epäily ahdistuneisuushäiriöstä saattaa herätä myös epäselvien fyysisten oireiden vuoksi. Tällöin on ensivaiheessa usein tarpeen sulkea pois somaattiset sairaudet, kuten astma, maha-suolikanavan sairaudet tai kilpirauhasen liikatoiminta.

8.8.2. Toimintaohje lapsen pelkojen ja ahdistuneisuusoireiden alkukartoitukseen ja jatkohoitoon ohjaamiseen

Terveystenhoitaja aloittaa alkukartoituksen edellä kuvatun mukaisesti. Suositeltavaa on selvittää tilannetta yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa esim. oirekartoituksen ja Lapset puheeksi -menetelmän avulla. Työpariksi voi pyytää koulukuraattorin tai koulupsykologin. Alueen perheneuvola voi olla myös hyvä paikka jatkaa ahdistuneisuuden arviointia ja hoitoa.

Alkukartoituksen käynnistänyt työntekijä toimii lapsen vastuutyöntekijänä siihen saakka, kunnes vastuun siirtymisestä toisalle on sovittu. Alkukartoituksessa esiin tulleiden ja läpikäytyjen asioiden siirtämiseksi seuraavalle työntekijälle on hyvä järjestää yhteinen tapaaminen perheen ja uuden työntekijän kanssa. Mikäli yhteistapaaminen ei ole mahdollinen, varmistaa hoitoonohjauksen käynnistänyt työntekijä perheen pääsyn tarvitsemansa tuen piiriin.

Koululaisen psykososiaalisen kokonaisuhyvinvoinnin arviossa hyödynnetään LAPS-lomaketta ja koululääkärin asiantuntemusta. Erikoissairaanhoidon lähettämistä harkittaessa LAPS-lomaketta käytetään aina arvion ja lähetteen laatimisen tukena.

[Lastenmielenterveystalo](#)

[Nuortenmielenterveystalo](#)

LAPS-lomake

9 Osaamisen kehittäminen

Verkkokoulutukset:

- Luo luottamusta – suojele lasta <https://verkkokoulut.thl.fi/web/suojele-lasta>
- Lähisuhdeväkivalta
- Motivoiva keskustelu / Oppiportin verkkokurssi
- Kun rokotus arveluttaa / Oppiportin verkkokurssi
- Lasten lihavuus / Oppiportin verkkokurssi
- Move! -verkkokoulutus <https://www.tervekoululainen.fi/opetusmateriaalit/tyokaluja-teemoittain/move-koulutus/>
- Käypä hoito-sivuston ADHD-materiaaleja, videoita, luentoja <https://www.kaypahoito.fi/opi-ja-ota-kayttoon>